

**JOKER FİLMİNDEKİ ARTHUR KARAKTERİNİN MAHLER'İN
AYRILMA-BİREYLEŞME KURAMI VE ÖSGB BAĞLAMINDA
İNCELENMESİ**

**A CRITICAL REVIEW OF THE JOKER MOVIE IN THE
CONTEXT OF MAHLER'S SEPARATION-INDIVIDUATION
THEORY AND PTSD**

Ayşenur GÜVEN

Çankaya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü

aysenurrgvn@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-9628-1593>

Selin IŞIK

Çankaya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü

selinisik1998@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-4633-4703>

Sera OYA

Çankaya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü

seraoya1@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-9662-260X>

Nuray YAŞAR

Çankaya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü

n.yasarr1200@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2829-4672>

Merve TOPCU BULUT
Dr. Öğr. Üyesi, Başkent Üniversitesi, Psikoloji Bölümü
mervebulut@baskent.edu.tr
 <https://orcid.org/0000-0003-3181-2864>

ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi | ETU Journal of Social Sciences Institute
S.13, Ekim| October 2021, Erzurum
e-ISSN: 2717 - 8706

Makale Türü | Article Types : Araştırma Makalesi | Research Article
Geliş Tarihi | Received Date : 30.06.2021
Kabul Tarihi | Accepted Date : 12.10.2021
Sayfa | Pages : 122-148
 : <http://dx.doi.org/10.29157/etusbed.953700>

<https://dergipark.org.tr/etusbed>
This article was checked by

 iThenticate

JOKER FİLMİNDEKİ ARTHUR KARAKTERİNİN MAHLER'İN AYRILMA-BİREYLEŞME KURAMI VE ÖSGB BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Ayşenur GÜVEN, Selin IŞIK, Sera OYA, Nuray YAŞAR, Merve TOPCU BULUT

ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ETÜSBED), S. 13, Ekim 2021, Sayfa: 122-148

ÖZ

Bu çalışmada Mahler'in ayrılma-bireyleşme kuramı çerçevesinde Joker filmindeki Arthur Fleck karakterinin gelişim evreleri hakkında çıkarımlar yapılması, ilk 36 aylık deneyimlerinin Arthur'un duygu, düşünce ve kişilik gelişimindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Mahler'in kuramına göre bireyin ilk altı ayı normal otistik ve normal ortakyaşamsal olmak üzere, birbirinin devamı ve tamamlayıcısı niteliğindeki iki kritik evreden oluşmaktadır. Devamında ise farklılaşma, alıştırma, yeniden yakınlaşma ve bireyliğın pekişmesi ve coşkusal nesne sürekliliğinin başlangıcı olmak üzere dört farklı alttevreden oluşan ayrılma-bireyleşme süreci gelmektedir. Kişilik oluşumu sürecinde bu alttevreler büyük önem taşımaktadır. Arthur'un narsistik ve madde kötüye kullanım tanısı almış olan annesi ile ilişkisi, baba kavramının eksikliği, çevresiyle olan etkileşimi ve toplum içinde görünür olma arzusu üzerinde durulmuştur. Çocukluk çağında istismar ve ihmale uğrayan, yetişkinlik çağında ise sistematik olarak psikolojik şiddete maruz kalmaya devam eden Arthur'un örseleyici yaşam öyküsü kimlik oluşumunu, sosyal uyumunu, kişilik gelişimini olumsuz etkilemiş ve örselenme sonrası gerginlik bozukluğu (ÖSGB) belirtilerinin oluşmasına yol açmıştır. Bahsedilen bilgiler ışığında Arthur Fleck karakteri, DSM-5 örselenme sonrası gerginlik bozukluğu tanı kriterlerinden faydalanılarak Mahler'in ayrılma-bireyleşme kuramı çerçevesinde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mahler, ayrılma-bireyleşme, Joker, istismar, ÖSGB.

A CRITICAL REVIEW OF THE JOKER MOVIE IN THE CONTEXT OF MAHLER'S SEPARATION-INDIVIDUATION THEORY AND PTSD

ABSTRACT

In this study, it is aimed to make inferences about the developmental stages of Arthur Fleck in the Joker movie within the framework of Mahler's separation individuation theory and to examine the effects of his first 36-month experiences on Arthur's emotional, thought and personality development. Arthur's relationship with his mother, interactions with his environment and his desire to be visible in society are emphasized. According to Mahler's theory, the first six months of an individual's life are divided into two critical phases: the normal autistic phase and the normal symbiotic phase, which are the continuation and complement of each other. Following that, the separation-individuation process begins, which is divided into four distinct subphases: differentiation, practicing, rapprochement and consolidation of individuals and the beginning of the continuity of enthusiastic objects. The traumatic life history of Arthur adversely affected his identity formation, social adaptation, personality development and led him to develop symptoms of post-traumatic stress disorder (PTSD). Therefore, the interpretations of Arthur Fleck are based on Mahler's separation-individuation theory and the DSM-5 post-traumatic stress disorder diagnostic criteria.

Keywords: Mahler, separation-individuation, Joker, abuse, PTSD.

Giriş

İnsan gelişimi doğum öncesi dönemden başlayarak yaşamın sonuna dek devam eden bir süreçtir. Organizma döllenme ile başlayarak bedensel, zihinsel, dilsel, duygusal ve sosyal yönden en son aşamaya ulaşıncaya kadar sürekli ilerleme kaydeder ve her gelişim döneminin kendine özgü ihtiyaçları vardır (Aral, Baran, Bulut ve Çimen, 2001). Gelişimin bu denli geniş ve kapsamlı olması, geçmişten günümüze pek çok uzmanın birçok kavram, yöntem ve görüş ortaya koymasına yol açmıştır (Yeşilyaprak, 2017). Çocukluk çağında istismar ve ihmale uğrayan, yetişkinlik çağında ise sistematik olarak psikolojik şiddete maruz kalmaya devam eden Arthur'un örseleyici yaşantılarından sonra çocukluk çağı evrelerini kademeli bir şekilde inceleyen Mahler'in teorisi çerçevesinde bakılacaktır.

Psikanalitik teorinin ilk sistematik girişimi Mahler'in öncüsü olduğu ayrılma-bireyleşme kuramıdır. Anne bebek ilişkilerini temel alarak hayat boyu çalışılan erken psikolojik gelişim, psikanalitik teoriyle ve terimleriyle uyumlu hale getirilmek üzere hâlihazırda deneysel olarak kanıtlanmış verilerle bütünleştirilerek oluşmuştur (Mahler, Pine ve Bergman, 1975). Kişilik oluşumunun temelleri, doğumdan itibaren ilk 36 ayda atılmaya başlanır. Yetişkinlik dönemindeki problemlerin temelinde kişinin, çocukluk döneminde karşılaştığı sorunlar olduğu bilinmektedir (Kayaalp, 2008). Bu nedenle de Arthur'un yetişkinlik dönemini inceleyerek erken gelişim dönemleri hakkında çıkarımda bulunabilmek amacıyla, Mahler'in bireyin ilk 36 ayını ele alan teorisi ışığında incelenmesi hedeflenmiştir. Mahler, Freudyen kuramdan uzaklaşmadan, analitik teoriye çocuk çalışmalarıyla yeni bir perspektif kazandırmıştır (Yüksel, 2006). 36 aylık sürecin incelendiği bu teori, kişinin yetişkinlik döneminde sergilediği davranış örüntülerini ve kişiliğin oluşumunu ayrılma-bireyleşme kuramı boyunca iki dönem ve dört alt evrede ele alır. Arthur'un yetişkinlik döneminden yola çıkarak gelişimin en önemli ilk üç yılını kapsayan psikolojik doğumu, fiziksel gelişimi, bakım vereni ile kurduğu ilişki ve aşamaları Mahler'in kuramı ile bağdaştırılarak çıkarımlarda bulunulmuştur. Bu çıkarımlar doğrultusunda Arthur'un kimlik oluşumunun, çevreye olan uyumunun, kişilik gelişiminin ve gösterdiği örselenme sonrası gerginlik bozukluğu semptomlarının kuram içerisinde örneklerle desteklenerek açıklanması amaçlanmıştır.

Yaşamın ilk altı ayını kapsayan süreç normal otistik ve ortakyaşamsal dönem olarak bilinmektedir. Ayrılma-bireyleşme dönemi bireyin en kritik psikolojik gelişiminin yaşandığı dönemdir. Yaşamın dört ve beşinci aylarının

arasında başlayıp, 36. ay civarına kadar devam eden ikinci dönemdir ve dört alt evreden oluşmaktadır. Bu dönemin ilk alt evresi olan farklılaşma ve beden imgesinin gelişimi döneminin ardından ikinci alt evre olan alıştırma dönemi gelmektedir. Üçüncü alt evre yeniden yakınlaşma dönemi olarak geçer ve son alt evre olarak bireyliğin pekişmesi ve coşkusal nesne sürekliliğinin başlangıcı dönemi yaşanarak yaşamın ilk 36 ayı tamamlanmış olur (Mahler vd., 2003).

Yapılan çalışmanın amacı, Joker filminin baş karakteri olan Arthur Fleck'in DSM-5 örselenme sonrası gerginlik bozukluğu tanı kriterlerinden faydalanılarak, Mahler'in ayrılma-bireyleşme kuramı ile ele alınmasıdır. Kuram çerçevesinde Arthur'un kimlik gelişimi, erken dönemde deneyimlediği örseleyici yaşantılara atıfta bulunularak tüm alt evrelerde detaylı olarak incelenecektir. Filmde üç yaşında evlat edinildiği söylenen Arthur'un ilk 36 ayına dair bir bilgi bulunmamaktadır. Bu döneme dair çıkarımlar Arthur'un yetişkin halinin yorumlanmasıyla değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada, Joker filmi künyesi ve özetin ardından Arthur, ağırlıklı olarak Mahler'in ayrılma-bireyleşme kuramı çerçevesinde ele alınacaktır. Arthur, ilk olarak ayrılma-bireyleşme sürecinin öncülleri olan normal otistik dönem ve normal ortakyaşamsal dönem olarak adlandırılan bebeğin ilk altı ayına göre incelenecektir. Sonraki kısımlarda dört alt evreden oluşan ayrılma-bireyleşme dönemine geçilecektir. Farklılaşma, alıştırma, yeniden yakınlaşma, bireyliğin pekişmesi ve coşkusal nesne sürekliliğinin başlangıcı şeklinde alt başlıklar halinde incelenecektir. Bu dönemlerdeki kavramlar çerçevesinde Arthur, gözlemlenen davranışlarıyla örneklendirilerek, örselenme sonrası gerginlik bozukluğu kapsamında yorumlanacaktır.

Joker Filmi Künyesi

Orijinal Adı: Joker

Yönetmen: Todd Phillips*¹

Yapımcı: *, Emma Tillinger Koskoff, Bradley Cooper

Senarist: *, Scott Silver

Süre: 122 dakika

Ülke: ABD

Dil: İngilizce

¹ * Aynı olan kısımları belirtmek için kullanılmıştır.

1. Film Özeti

Filmin baş karakteri olan Arthur Fleck (Joker), 1980'li yıllarda palyaçoluk yapan 36 yaşında bekâr bir erkektir. Gotham şehrinde annesi Penny Fleck ile yaşamakta ve onun bakımını üstlenmektedir. Penny dışında birinci derece yakını yoktur. Resmi kayıtlarda baba ismi geçmemektedir. Arthur'un hayali ünlü bir komedyen olmasıdır. Kendini ifade edemediği ve olumsuz duygulara kapıldığı durumlarda kahkaha atma yoluyla duygularını dışa vurur (psödobulbar etki). Bu gülme davranışı yaşadığı travma sonrası beyin hasarına bağlıdır.

Film Arthur'un ayna karşısında palyaço makyajını yapıp işe gitmesiyle başlar. Çalıştığı dükkânın önünde reklam amaçlı tuttuğu pankartı bir grup genç tarafından çalınır. Pankartı geri almak için peşlerinden koştuğu gençler tarafından şiddet görür. Düzenli olarak, ödeneği devlet tarafından sağlanan bir psikolog ile görüşmektedir. Psikoloğu Arthur'un daha önce öfke patlamaları nedeniyle akıl hastanesine yattığını ve yedi farklı psikotik ilaç kullandığını ifade eder. Psikoloğu kendisinden günlük tutmasını ve bu günlüğü görüşmelere getirmesini istemektedir. Arthur ise tuttuğu günlüğü hem şaka defteri hem de günlük olarak kullanmaktadır. Psikoloğun yanından ayrılan Arthur evine dönmek üzere otobüse bindiğinde ön koltukta annesiyle oturan küçük çocuğun onunla ilgilendiğini fark eder ve onu güldürmeye çalışır. Fakat çocuğun annesi Arthur'un, çocuğunu rahatsız ettiğini düşünerek sinirlenir ve rahatsız etmemesini söyler. Arthur bu sırada kahkaha atmaya başlar. Herkes tarafından garipten Arthur, hastalığını ve istemsiz kahkahasının sebebini açıklayan bir kart çıkararak kadına uzatır. Otobüsten inene kadar kahkaha atmaya devam eden Arthur, indiğinde eczaneden ilaçlarını alıp eve yürür ve her gün yaptığı gibi posta kutusunu kontrol eder. Bunun sebebi Arthur'un annesi Penny'nin, Thomas Wayne adlı politikacıya devamlı olarak mektuplar yazmasıdır. Arthur ve annesi her akşam Murray Franklin adlı komedi şovunu izlerler. Boş zamanlarında Pogo's isimli komedi kulübüne giderek komedyenlerin esprileri hakkında yaptığı gözlemleri şaka defterine kaydeder ve eve gittiğinde yeni şakalar yazmaya çalışmaktadır. İş arkadaşı Randall, gençler tarafından şiddet gören Arthur'a kendisini koruması için silah verir. Sonrasında palyaço olarak gittiği çocuk hastanesinde silahı cebinden düşürür ve bu durumun patrona bildirilmesiyle işten kovulur. Silahı ona Randall vermiş olsa da patrona silahı Arthur'un aldığını söyler. Kovulmasının ardından trenle eve dönerken üç beyaz yakalı genç tarafından sözlü tacize uğrar ve şiddete maruz kalır. O sırada cebinden çıkardığı silahla üç genci de öldürür. İşlediği cinayetlerin ardından halka açık bir tuvalete giderek dans etmeye başlar. Eve döndüğünde haberlerde

“palyaço” tarafından öldürülen gençleri görür. Bu olaylardan sonra hayatına devam eden Arthur, komedi kulübünde sahneye çıkar. Sahneye çıktığı sırada kahkahasına engel olamayan Arthur’un şakalarına kimse gülmez ve bu anlar seyirciler tarafından videoya kaydedilir. Aynı gece eve döndüğünde, Penny’nin Wayne’e yazdığı mektubu okur. Annesinin geçmişte Wayne’in yanında çalıştığını ve kendisinin evlilik dışı bir çocuk olduğunu öğrenir. Annesi hastaneye kaldırılan Arthur, hastane odasındaki televizyonda Murray Franklin’in, komedi kulübündeki performansı ile alay ettiğini ve ona “Joker” olarak hitap ettiği videoyu görür. Hastaneden eve döndüğünde haberlerde halkın Wayne’e karşı ayaklandığını görmesiyle, konuşmak için onun bulunduğu gösteri binasına arka kapıdan gizlice girer. Gösteri salonunda Wayne’i bulan Arthur geçmişte yaşananlardan haberi olduğunu ve kendisinin oğlu olduğunu söyler. Bu konuşma esnasında Penny’nin onu evlat edindiğini ve bir süre Arkham Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde yattığını öğrenir. Arthur eve döndüğünde daha önce asansörde karşılaştığı ve iş yerine kadar takip ettiği komşusu Sophie’nin evine gizlice girer. Evinde Arthur’u otururken gören Sophie ondan korkar ve gitmesini ister. Dairesine dönen Arthur kendini bir süre buzdolabına kapatır. Komedi kulübündeki videosunun duyulmasının ardından Murray’nin programına davet edildiğine dair bir telefon alır ve daveti kabul eder. Programa katılmadan önce Wayne’in söylediklerini doğrulamak için Arkham Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine gider ve annesinin dosyalarını çalışandan zorla alır. Yazılanları okuduktan sonra Wayne’in söylediklerinin doğru olduğunu görür. Penny’nin hastane kayıtlarını inceleyen Arthur eski gazete manşetlerinden, annesinin erkek arkadaşının küçükken kendisine şiddet uygulamasına göz yumduğunu ve kalorifere bağlı bir halde bulunduğunu öğrenir. Bütün bunların ardından annesinin kaldırıldığı hastaneye gider ve annesine hayatının trajedi değil komedi olduğunu fark ettiğini söyledikten sonra onu yastıkla boğarak öldürür. Ertesi gün programa yüzünü ve saçlarını boyayarak, Joker kılığında çıkmaya karar verir. Programa hazırlandığı esnada, annesinin ölüm haberini alan eski iş arkadaşları Randall ve Gary ziyarete gelir. Ona ihanet eden ve işten atılmasına neden olan Randall’ı makasla defalarca yaralayarak öldürür, fakat Gary’nin gitmesine izin verir. Hazırlanıp Murray’nin programına gitmek üzere evden çıkan Arthur, dans ederek merdivenden inerken onu fark eden polislerden kaçmaya başlar ve palyaço kılığındaki protestocularla dolu metroda kalabalığın arasına karışarak polislerden kaçmayı başarır. Stüdyoya gittiğinde Murray’dan, programda ona Joker olarak hitap etmesini ister. Programa çıktığında günlüğünden kimsenin gülmediği şakaları okur ve sonrasında metrodaki cinayetleri kendisinin işlediğini itiraf eder.

Yaptığı şeyleri bir akım başlatmak için yapmadığını ve artık kimsenin kendisini karşısındakinin yerine koymadığını belirtir. Son bir şakasının olduğunu *Akıl sağlığı yerinde olmayan yalnız birini, ona çöp gibi davranıp dışlayan bir toplum ile karşı karşıya getirirsen eline ne geçer?* diyerek, canlı yayında bir anda tabancasını çıkarıp Murray'ı vurarak öldürür. Canlı yayının ardından tutuklanıp polis arabasıyla götürülürken palyaço kılığındaki protestocuları görür ve onlar tarafından polislerden kurtarılır. Protestocuların etrafında toplandığını ve desteklendiğini gören Arthur arabanın üstüne çıkarak dans etmeye başlar. Şehirde yaşanan kaos esnasında Wayne ve eşi, oğulları Bruce Wayne'in gözü önünde palyaço maskeli bir protestocu tarafından öldürülürler. Final sahnesinde Arkham Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesine götürülen Arthur, terapistiyle görüşmesinin ardından dans ederek koridorda ilerler ve adımlarının ardında kan izleri bıraktığı görülmektedir.

2. Ayrılma-Bireyleşme Sürecinin Öncülleri

2.1. Normal Otistik Evre

Normal otistik dönemde yeni doğanın ilk ayı ele alınmaktadır. Bu dönemde bebek dış dünya uyaranlarından çok kendi bedenine dönüktür. Kendi bedeninin dışındaki dünyanın algısı görece gelişmemiştir. Bakım verenin ilgisiyle kabuğundan sıyrılan bebek simbiyotik döneme geçiş yapar. Ayrılma-bireyleşme habercileri, birincil narsizim evresinde normal otistik dönem ile simbiyotik dönemi birbirinden ayırmak için önemlidir. Rahim dışı yaşamda hayata uyum sağlama sürecindeki bebek kendisini, kendisi dışında var olan çevreyi ya da kişileri ayırt edemez. Bu süreçte birincil narsizim yoğun olarak görülür ve normal otistik evre olarak adlandırılır (Mahler, Pine ve Bergman, 2003). Arthur'un normal otistik dönemde bakım vereni tarafından dış dünya keşfinde desteklenmediği düşünülmüştür.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, bebekler ve okul öncesi dönemdeki çocuklar örseleyici yaşantılara maruz kalma açısından risk grubunda sayılırlar. Risk grubundaki çocuklar buldukları gelişim dönemi sebebiyle, örseleyici yaşantıların yarattığı fiziksel ve psikolojik etkiyi bastırabilecek yeterli baş etme becerilerine sahip değildirler. Bu çocukları örseleyici yaşantıların duygusal ve fiziksel hasarlarından korumak, risk faktörlerinin negatif etkilerine karşı tampon oluşturması amacıyla birincil bakım verenin rolü oldukça önemlidir. Örseleyici yaşantılar deneyimleyen çocukların, bakım verenleri tarafından görmezden gelinen çocuklar olduğu çalışmalarda bildirilmiştir (De Young, Kenardy ve Cobham, 2011).

Arthur'un birincil bakım vereni Penny'dir. Arthur hem sosyal sistemsel şiddete hem de çocukluk yaşlarından itibaren ihmale uğramıştır. Arthur, Penny'den kaynaklanan ihmal nedeniyle kendisinde örselenme etkisi yaratan fiziksel şiddete maruz ve seyirci kalmıştır. Penny'nin, Arthur'un ona psikolojik ve fiziksel olarak ihtiyaç duyduğu dönemlerde onu görmezden gelerek homeostatik dengeye getiremediği düşünülmüştür. Ek olarak, normal otistik evreden itibaren bakım vereni tarafından gelişimsel açıdan ve dış dünyanın keşfinde desteklenmediği düşünülen Arthur'un, Penny ile ilişkisi göz önüne alındığında yetişkinlik döneminde de birçok açıdan ÖSGB etkilerini deneyimlediği çıkarımı yapılmıştır. Arthur'un devamlı olarak hayal dünyasında yaşadığı ve ihtiyaç duyduğu ilgiyi hayal dünyasında oluşturduğu kişilerden aldığı düşünülmüştür. Aynı şekilde yaşadığı olumsuz deneyimler sonucunda dış dünya ile kurulan iletişimi öğrenmekte yetersiz kaldığı fikrine varılmıştır.

2.2. Ortakyaşamsal Evre

Normal otistik evreyi, ortakyaşamsal (simbiyotik) evre takip etmektedir. Bebeğin ikinci ve üçüncü aylarda kurduğu iletişimin temelinde temas etme davranışı görülmektedir. Bu temasın şekli ve derecesi önemlidir (Mahler vd., 2003). Arthur hastanede, annesinin yanındayken Murray'nin programında kendisiyle dalga geçildiği görüntüleri izler. Eve döndüğünde kendisini yarı çıplak halde buzdolabına kapatarak saatlerce cenin pozisyonunda bekler. Arthur'un bu davranışı, bebeğin doğumdan önceki dönemde onu besleyen, güvende hissettiren ana rahmine dönme arzusu, regresyon ve temas etme davranışı olduğu düşünülmüştür. Penny'nin Arthur ile yetişkinlik döneminde sahip olduğu ilişki incelendiğinde, normal otistik evreden başlayarak ilerleyen dönemlerde de ihmalkâr davranışlar sergilediği gözlemlenmiştir. Anne ve temsillerinin birçok kaynakta sıcak, doyurucu ve tatminkâr tarafları vurgulanmaktadır fakat Penny'nin Arthur'un ihtiyaçlarına yanıtız kalması, annesinin davranışlarının ve bakım verme tarzının, soğukluğu temsil eden buzdolabıyla ilişkilendirilmesinde rol oynadığı söylenebilir.

Bakım veren ile libidinal bağ, rahim dışı yaşamın ilk aylarında kurulur. Normal otistik evrede libido, saldırganlık gibi diğer tüm itkilerden baskın hale gelir ve bebek böylelikle ortakyaşamsal evreye ilerler. Normal ortakyaşamsal evrenin başlamasıyla, bebeğin içsel duyuları kendiliğinden temelini biçimlendirir. Bebek, oluşan kendilik temsili ve benliği ile dış dünyanın sınırlarını oluşturmaya başlar (Greenacre, 1958; Mahler, 1958; Rose, 1964, 1966). Bebeğin bahsedilen bu kimlik gelişiminin oluşmasında babasıyla kurduğu ilişki önemli bir rol oynamaktadır. Arthur'un kimlik gelişiminin sağlıklı bir şekilde

oluşamamasında, özdeşim kurabileceği bir baba figürünün olmaması, bu nedenle de özdeşleşme savunma mekanizmasını kullandığı düşünülmüştür. Arthur'a göre oldukça başarılı bir komedyen olan Murray, hayranlık uyandırıcıdır. Murray'i hayallerinde baba rolüne oturtması özdeşleşme mekanizmasını büyük ölçüde kullandığı fikrinin en büyük destekleyicisidir.

Kişi stresli ya da baş edemediği durumların üstesinden gelebilmek için saldırganla özdeşim kurmaktadır. Çatışmanın sebebi olan nesne, etkin bir şekilde bireyin ilgi alanına girer (Clark, 1991). Penny'nin erkek arkadaşları tarafından şiddete maruz kaldığı bilinmektedir. Erken dönemden itibaren şiddet, ihmal ve istismara uğrayan aynı zamanda da Penny'nin şiddete uğradığını gözlemleyen Arthur'un, örseleyici yaşantılarının ardından şiddet gördüğü kişilerle özdeşim kurarak hayatındaki sorunlarla baş etmeye çalıştığı düşünülmüştür. Wayne ve Murray tarafından aşağılanıp kötü muamele gören Arthur'un son sahnelerdeki saldırgan ve yıkıcı davranışları, bahsedilen saldırganla özdeşim gerçekleştirdiğini göstermektedir.

Saldırganla özdeşleşme, ödipal çatışmayı atlatmasının bir parçasıdır ve çocuğun cinsel kimliğini oluşturmada büyük bir öneme sahiptir (Cramer ve Carter, 1978). Freud (1921), ödipal süreçte özdeşleşmeyi başka bir kişiyle duygusal bağın en erken ifadesi şeklinde belirtmektedir. Babayla özdeşleşme anal dönemde başlayan bir süreçtir. İdeal babayla özdeşleşmeyi oedipus karmaşasına bir giriş olarak gören Freud, babayı model almanın, çocuğun anne ile özdeşleşmesine ve erkek cinsiyet rolü edinmesine yardımcı olduğunu belirtmiştir. Fakat sonrasında babanın, anne ile iletişiminin merkezinde olduğunu fark eden çocuk, babayı anne ile sahip olunan ilişkinin içerisinde istemez ve annesine ulaşmak için babasının yerini alma arzu ile özdeşleşir. Ödipal çatışmanın çözümü, baba yeniden bir ego ideali olarak alınıp, bu idealle özdeşleşme sağlanabildiğinde gerçekleşir. Bu özdeşleşme özerk bir süperego gelişimi sürecine işaret eder (Freud, 1921, 1924). Arthur'un sağlıklı özdeşim kurabileceği bir babanın olmaması, cinsel kimliğinin gelişimini olumsuz etkilediği düşünülmüştür. Baba figürleriyle yetersiz özdeşim kuran Arthur'un, Joker karakterine evrilerek kendisi için ideal egoyu oluşturup, oedipus karmaşasından çıktığı düşünülmüştür. Oedipus karmaşasının çözülmesine dair yapılan bir diğer yorum ise, Arthur'un annesinin iyi temsillerinin kötüye dönmesiyle annesine duyduğu bağlılığın bitmesi örnek gösterilebilir. Anneye karşı duyulan sahiplenme duygusunun yitirilmesiyle, kendisine rakip gördüğü baba figürünü ortadan kaldırma ihtiyacının da sona ermiş olduğu yorumu yapılmıştır. Kişiler, çeşitli gelişim dönemleri esnasında örseleyici yaşantıların ardından geliştirdikleri gerginlik bozukluğu ve içinde buldukları döneme

dair fiksasyon (saplanma) oluşturabilirler. Aynı zamanda fiksasyonun, kişideki örseleyici deneyimlerin öncesindeki haz veren bir durum ve libidosunda yaşanan bir gerileme olduğu vurgulanmıştır. Çocuğun örseleyici yaşantıların sonrasında oluşturabileceği çaresizlik düşüncesi kişiliğini de etkilemekte ve çocukluk döneminde yaşanan örseleyici deneyimler nedeniyle farklı düzeyde fiksasyonlar gelişebilmektedir (Shabad, 1987). Arthur'un 36 aylıkken evlat edinilmiş olma ihtimaline dayanılarak 12 ila 18 aylar arasındaki oral dönemde memeyle buluşma hazzını yaşamadığı için rahatlayamadığı, oral dönem fiksasyonu geliştirebileceği ve bu yolla oral haza ulaştığı düşünülmüştür. Buna ek olarak Freudyen bakış açısına göre oral dönem ihtiyacı, Mahler'e göre ise ortakyaşamsal evrede bebeğin meme ile buluşmasında yaşadığı hazzı Arthur'un film boyunca yemek yemeyip, sadece sigara içmesiyle ve Joker görünümündeyken devamlı olarak dili ile dudaklarını yalaması Arthur'un stres yaratan durumlar karşısında fiksasyon davranışları gerçekleştirdiği düşünülmüştür. Oral yolla haza ulaşarak kendisini rahatlattığı varsayılmıştır.

Erkeklerin kadınlara oranla daha dışa dönük olması içsel bir çatışma ile karşılaştıklarında çözüm arama yöntemi olarak dışarıya yönelmelerinde etkilidir (Erickson, 1964). Dış dünyaya yönelme, içsel bir motivasyon olan saldırganlıkla birleştiğinde bu saldırganlığın dışsal bir nesneye yönlendirilmesi "erkekliğin doğası" olarak kabul edilir (Cramer ve Carter, 1978). Arthur öfkesini dış dünyadaki düzene, annesine, iş arkadaşlarına ve yarattığı baba figürlerine yönlendirerek saldırganlığını sembolize eden Joker'e dönüştüğü sonucuna varılmıştır.

Ben ile ben-olmayan henüz farklılaşmadığı için dış dünyanın, iç dünyadan farkı kavranamamıştır. Farkın anlaşılmaya başlandığı normal ortakyaşamsal dönem içerisinde çocuk haz veren-iyi ile acı veren-kötüyü ayırt etmeye başlar. Yapılan bu ayrıştırma, daha sonraki Freudyen bir savunma mekanizması olan bölünmeyi oluşturacaktır (Mahler ve McDevitt, 1989). Mahler'e göre, çocukların anne temsiliyi iyi anne-kötü anne olarak ikiye böldükleri sıklıkla görülmektedir. Temelinde annesine iyi temsiliyi atayarak onunla kurduğu ilişkisini ve sevgi bağını devam ettirme isteği vardır. Kötü anneyi bölerek dışarı yansıtan çocuk, böylelikle annesini ve ilişkilerini bu kötü sifattan korumuş olur (Mahler vd., 2003). Çocuk bölünme ile baş edemediğinde hem kendilikle hem nesnelere olan ilişkisi, süreklilik duygusu ve psişik yapının gelişimi bozulur. Ödipal çatışmaların çözümü güçleşir. Böylece gizil dönemde narsisistik yönde nevrotik belirtiler ortaya çıkabilmektedir (Mahler vd., 1975). Bu bilgiler doğrultusunda annesiyle yaşayan Arthur'un, Penny'e iyi anne temsiliyi yansıtarak, bakım vermeye ve ilişki kurmaya devam ettiği

gözlemlenmiştir. Penny'nin ondan, babası hakkındaki gerçeği sakladığını öğrendiğinde iyi anne temsilinin yerini kötü anne temsilinin aldığı düşünülmüştür. Arthur çocukluk yıllarında şiddet gördüğü, evlatlık olduğu bilgisini bastırıldığı ve gerçekleri öğrendiğinde, hatırlamadığı örseleyici yaşantılarıyla bağ kurmuştur. Bunun sonucunda Penny'nin iyi anne temsilinin kötü anneye, kötü benin ise iyi bene dönüşmesinin ardından annesini boğarak öldürmüş olduğu çıkarımı yapılmıştır.

Örseleyici yaşantıların çocuk üzerindeki diğer bir etkisi de bakım verenine bağlanmada ve sosyal çevresi ile olan ilişkilerinde zorluklara neden olmasıdır. Bunun temelinde bakım verenleri ile ilişkilerinde ilgi ve sevginin yokluğundan kaynaklanan azalmış güven yatmaktadır. Yaşanılan bu zorlukların, çocuğun bakım vereninden kendini ve sevgisini geri çekmesine, daha az güven duymasına, saldırganlık, sinirlilik gibi davranış ve duygu değişimlerine neden olduğu bilinmektedir (De Young, Kenardy ve Cobham, 2011). Evlatlık olduğunu öğrenmesinin ardından Arthur'un örselenme sonrası gerginlik bozukluğu geliştirdiği düşünülmüştür. Hem annesi hem de çevresi ile kopuk olan ilişkilerinin ve saldırgan tavırlarının örseleyici yaşantılarından kaynaklı olabileceği çıkarımı yapılmıştır.

Arthur'un Murray ile ilgili hayalleri, Sophie ile ilgili sanrıları vardır. Murray'i bir baba figürü olarak gördüğü düşünülmüştür. Her akşam onun programını izlemekte ve programına konuk olduğunun hayalini kurmaktadır. Kurduğu bir hayalde, Murray'nin ona *Bütün bu ışıkları, programı, seyircileri senin gibi bir çocuğum olsun diye gözüm kapalı verirdim* şeklindeki sözleri yer almaktadır. Komşusu Sophie'yi ise sanrılarında anne figürü olarak gördüğü çıkarımı yapılmıştır. Sophie ve küçük kızıyla asansörde karşılaştığı zaman yalnızca anne-kızı inceler. Daha sonrasında anne-kızı takip ederek okul demirlerinin arkasından onları izleme davranışı, Arthur'un anne-oğul ikili ilişkisine duyduğu özlemin bir yansıması olarak değerlendirilmiştir. Sanrılarındaki Sophie'nin komedi kulübünde onu seyretmeye gelen, esprilerine gülen ve katil palyaço haberini gördüklerinde *Bence bunu yapan kişi bir kahraman* sözleriyle onu destekleyen bir anne temsili olduğu düşünülmüştür. Son dönemde yapılan çalışmalar, örseleyici olayların bireyi varsanı (halüsinasyon) kurmaya yatkın hale getirdiğini ve sanrı gibi çeşitli psikotik şikayetleri deneyimleme olasılığını arttırabileceğini öne sürmektedir (Varese, Barkus ve Bentall, 2012). Arthur'un sanrılarında Sophie'ye yer vermesinin bir diğer nedeni olarak, örseleyici yaşantıların sonucu oluşan stres, kaygı ve korkularıyla baş edebilme çabası olduğu düşünülmüştür. Yetişkinlik dönemindeki bu davranışı göz önüne alındığında, Arthur'un erken yaşlarda başına gelen olayların stresiyle mücadele

etmek için, çocukluk yıllarında da gördüğü düşünülen sanrılarında Penny'e iyi ve onaylayan anne olarak yer verdiği varsayılmıştır.

Ortakyaşamsal dönemin sembolü, önce sosyal daha sonra ise özel gülümseme tepkisidir. Arthur'un yeni ve farklı olan çevreyi keşfetmeye çalıştığı düşünülmüştür. Bebek farklılaşma evresinde, simbiyotik ikilinin bir parçası olan anneyi uzantısı olarak görür. Anneyi görsel ve dokunsal olarak tanıyarak sosyal gülümsemesini annesine yönlendirmeye başlar (Mahler, 1972). Arthur'un iş yerinde, arkadaşlarının yaptığı espriye içtenlikle gülüp, yanlarından uzaklaştığı anda birden gülmeyi kesmesi yönlendirilmiş sosyal gülümsemeye örnek olarak düşünülmüştür.

Gülme eylemi her ne kadar haz veren ve mutlu durumlarla ilişkilendirilse de çok boyutlu bir kavramdır. Saldırganlık, küçümseme ve alay gibi durumlarda da açığa çıkan bir tepkidir. Gülmek, felsefe tarihinde ciddiyyetten uzak olma hali olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımın arkasında yatan nedenlerden biri de gülmenin toplumda var olan düzeni ve gücü tehdit eden, zarar veren bir olgu olarak nitelendirilmesidir (Erkek, 2017). Arthur'un birçok filmde yer alan *Neden bu kadar ciddisiniz?* sözlerinden, karakterin gülüşü aracılığıyla sosyal normlara karşı tehdit oluşturabileceği kanısına varılmıştır.

Platon, Aristoteles ve Hobbes'un düşüncelerine göre gülmek, gülünen kişinin eksiklerinden faydalanarak güçlü pozisyona geçme hali olarak tanımlanmıştır. Komedi tabirinin eğlence dışında var olan değişkenlerinden biri de başka bir bireyin deneyimlediği ve nispeten kötü olarak adlandırabileceğimiz olaylara tanıklık ederken zevk alma halidir. Başkasının düştüğü zor duruma gülen kişi kendini üstün görerek iyi hisseder ve bunun sonucunda üstün olma inancı desteklenir (Şentürk, 2016). Freud'a göre yasaklanan, bastırılan çeşitli duyguların ve düşmanca düşüncelerin bilinçsiz olarak espri yoluyla açığa çıkmasıyla kişi tatmin olmuş hisseder (Morreall, 1997). Kahkaha ve gülme aracılığıyla da bu üstün olma hali eylemlerine yansımış olur. Küçük yaşlardan itibaren annesinin ihmali sonucu fiziksel şiddet gören Arthur, yetişkinlik döneminde de hem istemsiz kahkahası hem de sosyal kurallara uyum sağlamakta zorlanması nedeniyle sistematik olarak gerek fiziksel gerek psikolojik birçok şekilde çevresindeki insanlardan, psikoloğundan ve medya tarafından şiddete maruz kalmıştır. Bütün bu yaşadığı olumsuzluklara rağmen Arthur'un hayali her zaman insanları güldürmek olmuştur. Bu noktada hayatı boyunca ona gülünen Arthur'un, görünür ve güçlü olma arzusu ile insanları güldürmeyi kendi kontrolü altına almak istediği çıkarımı yapılmıştır. Arthur'un bu arzusu sisteme ve sistemde yer alan insanlara, "siz istediğiniz zaman değil,

ben istediğim zaman gülebilirsiniz” deme şekli olarak, güçlü pozisyona geçme isteği şeklinde yorumlanabilir.

Bastırılan duygular sağlıklı şekilde ele alınamazsa, kişi başa çıkamadığına dönüşerek kendisini rahatlatır. Joker’e dönüşmesinde baş edilemeyen duyguların etkisi olduğu düşünülmektedir. Mevcut toplumsal sistem içerisinde kimse tarafından fark edilmeyenler arasında yer alan Arthur, güldürerek var olabileceğine inanmaktadır. Öldürerek görünebilir olduğunu fark etmesinin ardından dönüştüğü Joker karakteriyle birlikte, Arthur’un asıl amacının artık güldürmek olmadığı fikrine varılmıştır. Bunun yanı sıra Arthur’un sisteme ve otoriteye karşı tepkisi olduğu düşünülmektedir. Dönüşmüş olduğu Joker karakterinin amaca hizmet eden bir davranış örüntüsü olduğu dikkat çekmektedir. Kendisini sokaktaki görünmez kesimden olarak tanımlayan Arthur, artık “sistemin metası” olduğunu düşünerek Murray’i öldürmüş ve görünür olmayı başarmıştır.

Örseleyici olaylara doğrudan veya dolaylı olarak maruz kalmak, tekrarlayan anıların ayrıntılarıyla baş etmeye çalışmak ve tetikleyicilerle bir arada bulunmak gibi durumlardan sonra kişiler örselenme sonrası gerginlik bozukluğu geliştirebilirler. Örseleyici etki yaratan olaylar, yeniden yaşıyor hissi vererek dissosiyasyon tepkileri yaratabilmektedir. Akla istemsiz ve rahatsız edici düşünceler gelmektedir. Bu bozukluğa sahip kişiler saldırgan davranışlar, kendine zarar verme, tetikte olma, abartılı irkilme ve odaklanma problemleri yaşarlar (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013). Buna ek olarak erken dönemde örseleyici yaşantıları olan bireylerde aşırı uyarılma belirtisi olarak uyku bozukluğu gözlemlenmektedir (Pynoos vd., 2009). Arthur’un film boyunca uyumamasının sebebinin örselenme kaynaklı stres ve rahatsız edici düşünceler olabileceği düşünülmüştür. Belirtilen etkilerin bozukluk olarak sayılabilmesi için bir aydan fazla süredir yukarıda bahsedilen semptomları deneyimlemeleri gerekmektedir. Psikoloğuna *Tek sahip olduğum şey negatif düşünceler* demesi, örseleyici yaşantıların etkisini sürdürdüğünü ve düşünce içeriğini etkilediği varsayılmıştır. Arthur'un metrodaki gençler tarafından şiddet görmesinin ardından örseleyici anılarının tetiklenmesiyle iki genci istemeden, üçüncü genci ise kasıtlı şekilde öldürdüğü görülmektedir. Dürtüsel bir şekilde verdiği bu tepkinin örselenme sonrası gerginlik bozukluğu geliştirdiğinin göstergesi niteliğindedir. Ek olarak, erken yaşta istimara uğramasının yol açtığı travmatik beyin hasarına (TBH) bağlı sosyal bilişsel işlev bozukluğu sergilemektedir. Komedi kulübüne gidip insanları neyin güldürdüğünü anlamaya çalışması ve şakaları not etmesi zihinsel işlev bozukluğunun somut bir örneğidir (Demas ve Tillot, 2020). Tüm bu bilgiler

ışığında Arthur'un davranışlarının travmatik beyin hasarı ve "patolojik gülme" ile ilişkili olduğu söylenebilir. Arthur otobüste kahkahasını kontrol edemeyince önündeki yolcuya uzattığı kartta kahkahasına nörolojik bir hastalığın sebep olduğu yazmaktadır. Arthur'un gördüğü şiddet sonucu beyinde duyguları düzenlemede aktif rol oynayan kısmı hasar almıştır. Bunun sonucunda psödobulbar etki yaşadığı varsayılmıştır. Psödobulbar etkisi hastanın kızgın veya üzgün hissettiği zamanlarda ortaya çıkan, ruh haliyle tutarsız, kontrol edilemeyen ağlama veya gülme durumudur (Sauvé, 2016). Kartta yazan *Güldüğüm için bağışlayın ben hastayım. O anki ruh halimle uymayan ve kontrol edilemeyen gülmeye sebep olan bir hastalık. Beyin hasarı ve nörolojik hastalıkları olan insanlarda görülüyor* yazısı bu varsayımımızı destekler niteliktedir. Bir araştırma bulgusu olarak, TBH'nin yol açabileceği psikotik bozukluklarda en çok rastlanan sanrı türleri başta perseküsyon sanrısı olmak üzere, grandiyöz ve referansiyel sanrılarıdır. Yoğunlukla işitsel ve görsel varsanılara da rastlanabilmektedir. Daha az rastlanan belirtiler arasında dezorganizasyon bulunmaktadır. Psikotik belirtilerin ortaya çıkmasındaki en önemli risk faktörleri ise öncelikle ailede bir psikotik bozukluğun olması, ergenlik öncesi yaralanmalar ve erkek cinsiyetine sahip olmaktır (Geniş ve Hocaoglu, 2019).

Ortakyaşamsal evrede küçük yaşta çocukların yaşadıkları örselenmenin boyutuna bağlı olarak karanlıktan korktukları, yalnız başlarına tuvaletlerini yapmaktan kaçındıkları ve ayrılma anksiyetesi yaşadıkları gözlemlenmiştir. Örselleyici deneyimlerin sonrasında bu çocukların birincil bakım verenlerine karşı normalden fazla bağlanma ve yapışma gibi davranışlar gösterdikleri belirtilmiştir (Scheeringa, Zeanah, Myers ve Putnam, 2003). Arthur'un örselleyici olayların etkisinde kaldığı düşünülerek 36 yaşında Penny ile yaşıyor olması, Penny haricinde geniş bir sosyal çevresinin olmaması, Arthur'un bakım verenine yapışık ve uzamış bir ortakyaşamsal evre geçirdiğini düşündürmüştür. Arthur'un ikinci ve üçüncü aylarda bakım vereni ve çevresi ile kurduğu ilişkilerin içinde bulunduğu ortakyaşamsal evrenin gerekliliklerini karşılayamaması, yetişkinlik döneminde maruz kaldığı olaylarla yeterince iyi başa çıkamadığını düşündürmektedir.

3. Ayrılma-Bireyleşme Dönemi

Simbiyotik evrenin sonu, ayrılma-bireyleşme sürecinin başlangıcı ile örtüşmektedir. Bu durum, yaklaşık beşinci aydan 36. aya kadar uzanır ve birbirleriyle ilişkili iki parçadan oluşur. Ayrılma, annenin ayrılığına ve anneden ayrılmaya ilişkin intrapsişik farkındalığa atıfta bulunurken; bireyleşme, birey olma duygusu ve ortaya çıkan cinsiyet kimliği ile benzersiz bir kimlik duygusunun elde edilmesi ile ilgilidir. Bu ilk alt evre ile birlikte ve aynı hızda

ilerler. Biri meydana gelmediğinde diğesinde de sorunlar oluşmaktadır. Simbiyotik dönemin doyurucu geçmesi, çocuğun ilerleyen dönemlerde anneden başarıyla ayrılabilmesinin ön gerekliliğidir (Mahler vd., 1989). Daha sonra bahsedilecek olan ayrılmanın, Arthur'da sağlıklı ve kontrollü bir şekilde sağlanamadığı düşünülmektedir. Ayrılma-bireyleşme sürecinin tamamı dört alt evreden oluşmaktadır. Bunlar; farklılaşma, alıştırma, yeniden yakınlaşma ve nesne sürekliliğidir (Mahler vd., 2003).

3.1. Farklılaşma Altevresi

Yaklaşık beşinci aydan dokuzuncu aya kadar süren farklılaşma alt evresinde bebeğin uyanık kalma süresi uzar. İlgisi, çabası, merakı kendinden ve anne ikilisinden ziyade dış dünyaya doğru yönelmeye başlar. Kucak bebeği olmaktan çıkar ve anneye ek olarak çevreyi de gözlemlemeye başlar. Daha sonraları annesine sırtını dönerek dış dünya keşfine başlayan çocuk, ayrılmanın ilk işaretlerini verir. Farklılaşma dönemindeki çocuk cee-e oyunları oynamaya başlar ve bundan oldukça zevk alır (Mahler vd., 2003). Filmde yer alan otobüs sahnesinde Arthur ön koltukta oturan ve ona bakan küçük oğlan çocuğunu fark eder. Arthur'un çeşitli mimikler yaparak, elleriyle yüzünü açıp kapatmasından çocuğu güldürmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Bir diğör örnek de programa katılmadan önce evinde prova yapan Arthur'un bir perdenin arkasından aniden çıkarak cee-e oyununa benzer davranışlar sergilemesidir. Bu örneklerden yola çıkarak Arthur'un farklılaşma döneminde cee-e oyunu oynarken kaybedip bulmaktan ve bulunmaktan zevk aldığı ayrıca bu alttevreyi yeterince sağlıklı şekilde geçiremediği düşünülmüştür.

Çocuklar farklılaşma döneminde cansız nesnelere dokunarak keşfetme davranışı sergilerler (Mahler vd., 2003). Arthur'un kendisine verilen silahı incelemesi ve komşusunun evine gizlice girerek eşyalara elleriyle temas etmesi buna örnek verilebilir. Ayrıca fallik nesnenin daha çok erkek cinsel organına benzeyen, gücün simgesi olarak sunulan, boyu eninden uzun olan nesnelere tanımlamak için kullanıldığı bilinmektedir (Strachey, 1953). Arthur'un silahı eline alarak incelediği, sonrasında ise elinde tutarak dans ettiği gözlenmiştir. Fallik nesne olarak düşünülen silah, Arthur'un doyuma ulaşmak isteyen libidosunun bir temsili iken, dansı ise tümgüçlüğünün sembolü niteliğindedir.

Annenin kaybı ve anne tarafından görmezden gelinme, terk edilme korkuları, narsistik kişilik bozukluğu yapılanmasının nedenlerinden biri olarak görülmüştür (Köroğlu ve Bayraktar, 2010). Mahler'in çalışmasında yer alan narsistik davranışlar sergileyen annenin çocuğunun, artık annesini simbiyotik ortak olarak görmeyerek güveninin sarsıldığı ve böylece annelik rolünü

üstlenen davranışlar sergilediği için farklılaşmada geciktiği belirtilmiştir (Mahler vd., 2003). Arthur, Penny'nin beslenmesinden temizliğine kadar birçok konuda bakımını üstlenmektedir. Bu durumu Murray'nin programına katıldığı hayalinde *Kendimi bildim bileli evin erkeği oldum. Annemle ben ilgileniyorum* sözleriyle dile getirdiği görülmüştür. Erken yaşlardan itibaren annesinin bakımını üstlendiği ve bakım veren rolünün Arthur'a geçtiği, bu nedenle de farklılaşmada gecikmiş olabileceği söylenebilir. Penny, Arthur'un bu dünyaya gülmek ve güldürmek için geldiğini söylemektedir. Fakat Arthur Penny'i yıkadığı sahnede annesini rahatlatmak için artık para konusunda endişelenmemesi gerektiğini ve yakında komedyen olacağını söylediğinde, Penny komedyen olmak için esprilerinin komik olması gerektiğini ama onun komik olmadığını söyler. Penny'nin, Arthur ile kurduğu iletişim çoğunlukla Wayne'e yazdığı mektupları postalayıp postalamadığını sormak üzerinedir. Oğluya sadece bu konu hakkında iletişime geçmesinin sebebi, Arthur'un sağlıklı bir psikolojide olduğunu düşünmesi şeklinde yorumlanmıştır. Arthur, babasının Wayne olduğunu gizlemesinin sebebini sorduğunda Penny, *O çok güçlü biriydi, yakışık olmaz diye birlikte olmamız en iyisi dedi. Ayrıca insanlar Thomas, ben ve sen hakkında ne derlerdi* şeklinde yanıtlamıştır. Narsistik bir tutum içinde olduğu düşünülen Penny'nin, kendisinin bir uzantısı olarak gördüğü oğlunun, insanlar tarafından kusurlu görülmemesini arzuladığı düşünülmüştür. Penny'nin bu davranışları değerlendirildiğinde sanrısız, tutarsız, ihmalkâr ve Arthur'un ihtiyaçlarını görmezden gelen, onu yetersiz hissettiren narsistik bir annelik tutumu sergilediği gözlemlenmiştir. Annenin yeterince iyi olmaması durumunda çocuğun, gerçek kendiliğini saklayarak, anneye göre şekil aldığı görülmektedir (Sariso, 2016). Bu nedenle Arthur'un farklılaşma gerçekleştiğinde sahte bir kendilik geliştirmesi söz konusu olabilir. Arthur'un, narsist annesinin sevgisine ulaşmak umuduyla komedyen olmak istemesi örnek verilebilir.

Mahler'in bir vakasında (2003), narsistik annesinin onu gergin, ilgisiz bir biçimde sallarken, çocuğun sallama örüntüsünü devralıp kendini rahatlatma ve otoerotik uyarım için kullanmaya başladığı görülmektedir. Farklılaşma alt evresinde kendi kendine sallanma hazzını arttırmak amacıyla, ayna önünde sallanarak devin-duyumsal hazza görsel bir geribildirim eklemiştir. Arthur'un metrodaki cinayetlerden sonra tuvalette yaptığı dansı, film boyunca işlediği diğer cinayetlerden sonra da tekrarladığı gözlemlenmiştir. Danslarında yer verdiği sallanma örüntülerinden, rahatlatma amacıyla otoerotik olarak kendi bedenine dönme eğilimi gösterdiği fikrine ulaşılmıştır. Arthur'un kendini rahatlatmak amacıyla yaptığı düşünülen bu sallanma örüntülerinin, ihtiyaç

duyduğu ilgiyi göremediği için ileriki yaşlarda gerilimlerini yatıştırılamamasından ve olumsuz duygularıyla baş edememesinden kaynaklandığı gözlemlenmiştir. Bunda etkisi olduğu düşünülen durum ise Penny'nin, Arthur bebeklik dönemindeyken madde kullanan bir anne olmasıdır. Madde kullanan ve ruhsal rahatsızlıkları olan annelerin ortak özelliği olarak çocuklarıyla iletişimlerinin az olduğu, bakım vermede yetersiz oldukları, iyi bir ebeveyn modeli olmadıkları ve buna bağlı olarak çocuklarının gelişimsel ve duygusal ihtiyaçlarını takip edemedikleri rapor edilmiştir (Chasnoff, 1988; McKenzie, Clement ve Taunton, 1985).

İhtiyaç duyduğu ilgiyi göremeyen çocukların sorunlarla başa çıkabilme becerileri gelişmediği için zorlukların üstesinden gelemedikleri, kişilerarası ilişkilerde sorun yaşadıkları, tükenmişlik ve umutsuzluk duygularıyla başa çıkamadıkları kanıtlanmıştır (McKenzie vd., 1985). Arthur'un gülüşünün tetikleyicisinin stresli durumlar olduğu ve gerilimlerini yatıştıramadığında gülmeye başladığı gözlemlenmiştir. Buna ek olarak, iletişim becerilerinin zayıf olması ve depresyona yatkın oluşu erken dönemdeki yetersiz anne-çocuk etkileşiminden kaynaklanabileceğini düşündürmüştür.

Winnicott'a göre (1953), bebekler annenin yokluğunda onu yatıştırarak, anne ile ilişkilendirdiği geçiş nesnesine ihtiyaç duyarlar. Nesneyi seçerken daha çok yumuşak, sıcak ve kolay şekil alabilmesine dikkat ederler. Bu nesne kendine ait kokusu olan bir yastık, oyuncak ayı veya bir örtü olabilir. Bebeklik döneminde ihtiyaç duyulan bu nesne, yetişkinlik döneminde depresif veya yalnız hissedildiğinde homeostatis için bir yatıştırıcı olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bunun aksine Arthur'un geçiş nesnesi anne temsiliyi yansıttığı düşünülen, buzdolabının annesi ile soğuk ilişkisinin sembolü olduğu varsayılmıştır.

Mahler ve arkadaşlarının çalışmasında (2003), yeterince iyi simbiyotik ilişki yaşayamayan bir çocuğa değinilmiştir. Yumurtadan çıkış evresine erken başlayan çocuğun, yoğun yabancı tepkisi ve yabancı kaygısı gösterdiğinde, bu tepkilerinin onun ilk savunma örüntülerinden biri olabileceğinden bahsedilmiştir. Bu şekilde ortakyaşamsal evrenin çocuğa doyum sağlayamadığı, annenin dışında olan çevreye güvenle ulaşması için sağlam bir dayanak oluşturamadığı, temel güvenin ve normal narsisizmin yeterli miktarda depolanmasına izin vermediği sonucu çıkarılmıştır. Filmde Arthur'un yabancı kaygısı gösterdiğini düşündüren olay, komedi kulübünde sahne aldığı esnada, Sophie'nin seyirciler arasında onu izlediğini hayal etmesidir. O sırada iyi anneyi temsil ettiği düşünülen Sophie'yi orada görmesinin, yabancı kaygısını azaltma

amacına yönelik bir sanrı olduğu düşünülmektedir. Konuklara göz gezdirdikten sonra seyircilere arkasını dönerek, acı bir yüz ifadesiyle istemsiz ve uzun kahkahasını atmıştır. Stres ve kaygı durumlarında kahkaha atan Arthur'un bu davranışının yabancı kaygısından kaynaklandığı fikri oluşmuştur. Ayrıca, Arthur'daki yabancı kaygısının önemli nedenlerinden birinin değersizlik hissi olabileceği varsayılmıştır. Arthur'un zihninde kendisini evdeki diğer çöpler gibi görünmez, değersiz ve kenarda bırakılmış olarak şekillendirmiş olabileceği düşünülmüştür. Arthur, kötü hissettiğinde ve sakinleşmeye ihtiyaç duyduğunda şehrin çöp yığınlarıyla dolu bir sokağına gitmektedir. Çöpleri tekmeleyip içindeki öfkesini bu şekilde dışarı vurduktan sonra çöplerin yanına oturup saatlerini orada geçirmesi bu düşünceyi desteklemektedir.

Bebek, bedensel ve ruhsal farklılaşmanın başlangıcının önemli bir belirtisi olan geriye dönüp anneyi kontrol etme örüntüsünü geliştirir. Anneye ait olan şeyleri, ona benzeyen veya farklı olan bireyleri karşılaştırarak ayırt etmeye başlar (Mahler vd., 2003). Arthur'un dışarıdaki işlerini hallettikten sonra eve dönüp annesine bakım vermesi, geriye dönüp anneyi kontrol etme davranışına örnek verilebilir niteliktedir.

3.2. Alistırma Altevresi

Yaklaşık dokuzuncu ayda başlayıp 16. aya kadar süren alıştırma alt evresi, çocuğun fiziksel olarak dikine devinimlilik ile çarpma veya düşmeye karşı ustalıklı ve coşkuyla dayanıklılık gösterdiği alt evredir (Kramer ve Akhtar, 1988). Çocuk emekleme, adım atma, tırmanma ve kendini dikleştirerek anneden ayrılma hareketleriyle uzaklaşabilme adına ilk girişimlerini yapmaya başlar. Henüz beklemede olduğu ilk alıştırma döneminin temel özelliği dikine devinimlilik olan ve narsisizmin doruk noktasına ulaştığı, asıl alıştırma dönemi şeklinde iki kısımda ele alınmıştır (Mahler vd., 2003). Yürümeye başlayan çocuk, duygusal yakıt ikmalini gerçekleştirebildiği sürece annesiyle optimal mesafesini koruyarak çevresini keşfetmeye ve annesinden uzaklaşabilmeye başlar. Yakıt ikmaline örnek olarak, Arthur'un her gün eve, annesinin yanına dönmesi örnek verilebilir niteliktedir.

Mahler, çocukların bu alt evrede kendi becerilerinde ve özerk davranışlarda daha iyi olmak için daha fazla çabaladıklarını ve büyük bir sevinçle hem dünyaya hem de kendi tümgüçlülüklerine âşık olmuş gibi göründüklerinden bahsetmiştir (Mahler vd., 2003). Arthur'un ise hayatının amacını kendi belirlemek yerine annesinin söylemleriyle oluşturduğu düşünülmektedir. İnsanlar tarafından esprileri komik bulunmayan Arthur'un

komedyen olmak istemesi ve hayallerinde kendini komik olduğuna inandırmaya çalışmaktadır. Bu evrede yeteneklerini gözleme becerisini kazanamayıp, yetersizliğine olan inancını hayatı boyunca devam ettirdiğini düşündürmüştür.

Mahler çocuklarda yaptığı gözlemlere dayanarak (1971), alıştırma dönemindeki çocukların çoğunun nispeten mutlu ve kendi kendine yeterli olduklarından, ancak annenin odada olmadığını fark ettiklerinde kararma yaşadıklarından bahsetmiştir. Bu kararma anlarında, çocukların jest ve performans hareketliliğinin yavaşladığından, coşkularının kırıldığından ve etrafa olan ilgilerinin azaldığından bahsedilmektedir (Mahler, 1971). Rubinfine (1961), çocukların yaşadıkları bu içe dönük, yoğunlaşmış dikkatle meşgul olmalarını “düşleme” şeklinde ifade etmektedir. Sophie’nin evine gizlice girdiğinde, sanrılarındaki sevecen kadının aksine, onu orada istemeyen bir Sophie ile karşılaşmıştır. Sonrasında kendisini buzdolabına kapatma davranışının, yaşadığı kararma durumuyla ilişkili olduğu varsayılmıştır.

3.3. Yeniden Yakınlaşma Altevresi

Üçüncü alt evre olan yeniden yakınlaşma dönemindeki çocuklar dikine serbest devinim yapmaya başlarlar. Dış dünyası da gittikçe genişleyen çocuk karşılaştığı yeniliklerle baş etmeye çalışmaktadır. Kendi ayrı oluşunun da daha çok farkına varmasıyla, annesine daha fazla yakınlaşmak ister ve bunu aktif şekilde gerçekleştirir. Çocuk, artan sevgi ve ilgi görme gereksinimi sonucunda anneye daha fazla ihtiyaç duyar ve devamlı olarak nerede olduğuyla ilgilenir. Odağını anneye yönelten çocuk için dış dünya keşfi ve bu keşiften aldığı hazda bir azalma meydana gelmektedir. Çocuk acı veren düşme, çarpma gibi uyarılara artık daha duyarlıdır. Sakinleşip, iyi haline dönmesinde etkisi olan en önemli faktör sosyal ilişkiler içerisinde bulunmasıdır (McDevitt ve Mahler, 1989). Arthur’da gözlemlemiş olduğumuz sosyalleşme arzusunun, onda yaygın hüznün ve yalnızlık duygularını yarattığı düşünülmüştür. Arthur’un sosyal onay ve sevgi alma isteğiyle ilişkili olarak, sık sık komedyen olup programa çıkma hayalini dile getirdiği gözlemlenmiştir.

Yeniden yakınlaşma alt evresinde, sevgi nesnesi olan anneyi kaybetme korkusu belirgin hale gelmeye başlar. Gölge gibi izleme ve hızla kaçma davranışları anne ile yeniden bir olma umudunda olan çocuğun gösterdiği davranış örüntüleridir. Mahler, kaçınma davranışının temelinde yatan değişkenlerden birinin de yutulma korkusu olduğunu belirtmiştir. Bu dönemde yeni yürümeye başlayan çocuğun, annesi tarafından kovalanma ve kucağa alınma beklentisiyle uzaklaşması, hem sevgi nesnesiyle yeniden bir araya gelme

arzusu hem de yeniden yutulma korkusu yaratmaktadır. Yutulma korkusu, tedricen anneden bağımsız olarak var olmaya çabalayan, yürüyen çocuğun anne ile bütünleşen simbiyotik yaşama dönme korkusu olarak tanımlanmaktadır (Mahler vd., 2003). Arthur'un, Sophie'yi iş yerine kadar takip ederken, yakalanacağını anladığında hızla tersi yönde uzaklaşması, üçüncü alt evrede gözlemlenen gölge gibi izleme ve hızla kaçınma davranışlarına örnek olabileceği düşünülmüştür.

Yeniden yakınlaşma alt evresinin bir diğer özelliği, çocuğun cinsiyet farkındalığı kazanmasıdır. Dikine serbest devinim yapan çocuk, artık kendi cinsel organlarının ve bedeninin daha çok farkındadır. Bu farkındalık sebebiyle çocuk, bedeninin sahibi olduğunu düşünmeye başlar. Başkaları ve annesi tarafından teması reddeden çocuklar, etken durumda kalmayı isterler. Kendilerini edilgen durumdayken, karşı koyma davranışı sergileyebilmektedirler. Buna bezinin değiştirilmesi, bir başkası tarafından istenmediği halde sarılma gibi durumlarda gösterdikleri kaçınma davranışı örnek gösterilebilir (Mahler vd., 1975). Arthur'un kaçınma davranışı, insanlara mesafeli durmasından, Penny'e sadece bakım verirken temas etmesinden ve Sophie'ye dair sanrılarında onunla fiziksel bir yakınlaşmaya girmesi haricinde başkalarıyla yakın temas kurmamasından çıkarılmıştır.

Çocuğun anneden farklı olan, babayı da içine dâhil ederek sosyal etkileşimini genişletmesi yakınlaşma alt evresinin diğer bir özelliğidir. Baba figürü çocuğun dünyasında anneden bağımsız, anne ile yaşanan sorunların ötesinde, "zırlı bir şövalye" olarak belirlemektedir (Mahler, 1981). Arthur'un Wayne ile karşılaştığında *Senden bir şey istediğim yok. Biraz olsun samimiyet, belki birazcık baba şefkati!* sözlerinden baba figürü ile etkileşime geçemediği şeklinde yorumlanmıştır.

İnkâr mekanizması, yakın çevrenin fiziksel gerçeklerini algılamayı reddetme ve bazı olayların sonuçlarını kabul etme konusundaki genel isteksizlik şeklinde ortaya çıkmaktadır (Laplanche ve Pontalis, 1973). Arthur'un, çocukluğundaki örseleyici yaşantıları hatırlamamasında ve bu gerçeklerin yıkıcı olmasından veya öz saygıya yüksek oranda zarar verme potansiyelinden dolayı Freud'un öne sürdüğü inkâr savunma mekanizmasını kullandığı, böylelikle kötü geçmişini inkâr yoluyla bilinçdışına itmiş olabileceği düşünülmüştür (Baumeister, Dale ve Sommer, 1998).

Yeniden yakınlaşma döneminde çocuklar, artık anneleriyle isteklerinin her zaman aynı olmadığını fark etmeye başlarlar. Bu durum karşısında çocukta, anneden ayrı oluş fikrinin verdiği acıdan dolayı karşı koyma davranışı

gözlemlenebilmektedir. Bir yandan da annesine öfkeli olan çocuk, bir yandan onun memnuniyetini sağlamaya çalışmaktadır. Öfkenin getirisi olarak, kıskanma ve bir şeylere sahip olabilme arzusu sık görülmektedir. Çocuklar bu dönemde belirgin bir şekilde anneye karşı düşmanlık sergileyebilirler ve sevgi nesnesinin onlara sağladığı ilgiyi kaybetme korkusu yaşamaktadırlar. Murray'e hayranlık beslerken, onunla dalga geçmesi üzerine Arthur'un hayal kırıklığına uğraması ve sevgisinin öfkeye dönüşmesiyle iyi-kötü temsillerinin yer değiştirdiği düşünülmüştür. Ayrıca Penny'nin, Arthur'un güvenini sarsması üzerine, sahip olduğu iyi anne temsili artık kötü anneye dönüşmüştür.

Yaşamın 18. ve 20. aylarında rastlanan yeniden yakınlaşma krizi, bireyliğini gerçekleştirilmeye çalışan çocuğun, annesinden uzaklaşma isteğinin yanı sıra annenin sevgisinden ve bakımından kopmayı göze alamayarak ona daha yakın olma isteği şeklinde açıklanmaktadır. Annenin çocuğa karşı tutumu, bu dönemin sağlıklı bir şekilde geçirilebilmesi için büyük önem taşımaktadır. Annenin çocuk ile arasındaki optimal mesafeyi sağlayabilmesi, sert ve kırıcı tepkilerden kaçınması gerekmektedir. Ayrıca annenin davranışlarındaki tutarsızlıklar çocuğun gelişimini kötü etkilemektedir. Sevgi nesnesi olan annenin tutarsız ve aşırı müdahaleci tavrı, çocukta ayrı oluşun ve kimlik oluşumunun belirsizliğine sebep olabilmektedir. Annenin tutarlı ve destekleyici tavrı ile çocuk daha özgür hisseder ve kendisine olan inancı gelişim gösterebilir. Annenin de desteğiyle çocuğun dış dünya gerçekleriyle yüzleşip, onları değerlendirmesi kolaylaşır ve yeniden yakınlaşma esnasındaki krizleri çözüp, coşkusal nesne sürekliliğini gerçekleştirebilmeye hazır hale gelir. Öte yandan bu krizleri sağlıklı bir şekilde çözemeyen çocuklarda, benliklerine olan saygılarının azaldığı görülebilmektedir. Çocuktaki saldırganlığın artması hem iyi nesne hem de iyi kimlik kavramlarına zarar vermektedir (Mahler, 1971). Ayrıca kimlik oluşumunu yeterince iyi tamamlamış çocuklar, bu alt evrede cinsel kimliklerini de oluşturmaya başlarlar. Bu alt evrenin sonuna sağlıklı bir şekilde gelen çocuk için artık iyi ve kötü olarak böldüğü anne tek bir bütün olmuştur. Arthur'un psikolojik gelişim süresince iyi olarak nitelendirdiği temsilleri yalnızca tek boyutta kabullendiği düşünülmüştür. Penny ve Murray'i içinde iyi ve kötü olarak bölüp, iki grupta barındıramadığı için çift değerlilik gözlemlenmemiştir. Yaşadığı örselenmelerle bağ kuran Arthur'un, iyi olarak konumlandığı temsillerin zıttı ile yer değiştirmesi, bu temsilleri bölüp iyi ve kötüyü bir arada bulunduramadığının kanıtı niteliğindedir. Hayatının birçok evresinde bakım vereninden tutarsız davranışlar gören Arthur'un kimlik gelişiminin olumsuz yönde etkilenmiş olabileceği varsayılmıştır. Yeniden yakınlaşma krizlerinin yaşandığı dönemlerde de annesinin desteğinden mahrum kaldığı düşüncesi

oluşmaktadır. Arthur'un yeniden yakınlaşma krizlerini sağlıklı atlatamaması ve beraberinde iyi-kötü temsillerini ayıramaması sonucunda, iyi kabul ettiği Penny'i tek bir bütün halinde kötü anne olarak görmeye başladığı ve sonrasında da onu öldürdüğü düşünülmüştür. Bu öldürme davranışının altında yatan motivasyon, kötü temsili yok ederek tümgüçlü hale gelmek istemesi olarak yorumlanmıştır. Önceki evreleri sağlıklı bir şekilde atlatamadığını varsaydığımız Arthur'un nesne sürekliliği göstermediği düşünülmektedir.

Bastırma savunma mekanizması, kişinin onu olumsuz etkileyen anıları veya duyguları kontrol altına alarak, bilinçdışına atmasıdır. Bu mekanizma örselenmelerden kaynaklanan gerginliğin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (McWilliams, 2011). Arthur'un çocukluğunda yaşadığı şiddeti yetişkinliğinde hatırlamaması, bastırma savunma mekanizmasının ortaya çıkmış olmasıyla ilişkilendirilebilmektedir. Ek olarak, kötü kabul ettiği düşüncelerini bastırmak için Joker makyajını maske niteliğinde bir araç olarak kullandığı düşünülmüştür.

3.4. Bireyliğin Pekişmesi ve Coşkusal Nesne Sürekliliğinin Başlangıcı

25 ila 36. aylar arasında bireyliğin pekişmesi ve coşkusal nesne sürekliliğinin başlangıcı olarak tanımlayabileceğimiz bu dönemin amaçlarından biri çocuğun hayatı boyunca sürdürebileceği bir bireylik oluşturmasıdır. Bir diğer önemli amacı ise belli bir düzeyde nesne sürekliliğinin geliştirebilmesidir. Mahler, çocuktaki bağımsız işleyişin, çocuğun yeterli libidinal nesne sürekliliğine ulaşmasına bağlı olduğunu düşünmektedir. Böylece annenin geçmişte olduğu gibi iyi ve sevgi dolu olan imajı, çocuğa sonrası için güven ve rahatlık hissi sağlamak amacıyla devreye girerek işlev kazanmaktadır (Fraiberg, 1969). Nesne sürekliliği geliştirebilen çocuk için nesnenin iyi ve kötü tarafları bir bütün olarak temsil edilmeye başlanır. Çocuk böldüğü iyi ve kötü anne temsillerini artık bir bütün olarak tutabilir. Çocuk belirli derecede bu nesne sürekliliğine ulaştığında, annenin zihinsel temsillerinin çocukta ruhsal olarak kullanılabilir olduğu anlamına gelmektedir (Hartmann, 1952). Böylelikle çocuk bazı zamanlarda hissedebileceği yoğun saldırganlık duygusunu bir nebze azaltabilmeyi başarır. Arthur, yazılan mektuplarından birini okuduktan sonra Penny'nin, babasını ondan yıllarca saklamasına oldukça öfkelenmiştir. Arthur'dan beklenenin aksine bu durum karşısında öfkesini ve saldırganlık duygularını kontrol altına almaya çalışarak, kendini banyoya kapatan ve öfkesi geçmeden konuşmayacağını söyleyen Penny'e, bunu kendisinden neden gizlediğini sorduğu gözlemlenmiştir.

Nesne sürekliliği, öz-düzenleme için de çok önemli bir adımdır. Çocuk geliştirdiği nesne sürekliliğini, annenin duygusal sinyallerini düzenleyerek kendi güvenlik duygusunu sürdürebilmek için kullanır. Böylece endişe gibi olumsuz duygu durumları yönetilebilir bir seviyede kalır (Tyson, 1996). Arthur'un evlatlık olduğunu öğrenmesinin ardından, annesini boğarak öldürmesi öz-düzenleme becerisini oluşturup geliştirmekte sıkıntı yaşadığını düşündürür niteliktedir.

Yeniden yakınlaşma alt döneminin sonunda id ve ego artık ayrılmış, ego birçok işlev kazanmaya başlamıştır (Gürçay, 2008). Bireyliğin pekişmesi ve coşkusal nesne sürekliliğinin başlangıcı olarak adlandırılan bu alt dönemde ise, çocuk oldukça ileri bir ego yapılanması gösterir. Anne ve babanın isteklerinin içselleştirilmesine dair belirtiler süperego öncüllerinin oluşumunu sağlar (Mahler vd., 1975). Arthur'un, Joker kimliğini ortaya çıkarmaya başlayana kadar geçen süreçte süperegosu ile hareket ettiği açık bir şekilde görülmektedir. Arthur, Wayne'in öz babası olmadığını öğrendikten sonra, baba figürünün tamamen yerle bir olmasıyla süperegosunun etkisinin azaldığı ve bu nedenle de içindeki öfkeyi dışarı vurmaya istiyor olabileceği düşünülmüştür. Penny ve Randall'ı öldürmesi de süperegosunun etkisinin azaldığına örnek verilebilir.

Örselenmeler duygu düzenleme, güvenli bağlanma ve sosyal becerilerin gelişimi gibi temel gelişimsel görevlere müdahale ederler (Gaensbauer ve Siegel, 1995). Örselenmelerden etkilenmiş olan çocuklar kişilerarası ilişkilerde zorluk yaşayabilirler ve beklenmedik öfke nöbetleri geçirebilirler (De Young, Kenardy ve Cobham, 2011). Arthur'un durumu ele alındığında, daha önce öfke patlamaları nedeniyle Arkham Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde tedavi gördüğü bilinmektedir. Arthur'un ÖSGB semptomlarına bağlı olarak örseleyici olayların tetiklendiği durumlarda öfke patlaması yaşayarak çevresindeki insanların ölümlerine sebep olduğu düşünülmektedir. Buna örnek olarak işinden kovulmasına ve metroda işlediği cinayetlerin nedeni olarak gördüğü iş arkadaşı Randall'ın kafasına makasla defalarca vurmasının, örselenmelerinin yarattığı stres sonucu yaşanan öfke patlaması olduğu düşünülmektedir. Ek olarak, Arthur'un yedi farklı psikotik ilaç kullandığı bilinmektedir ve ÖSGB geliştirmesine neden olan deneyimleri göz önüne alındığında komorbid hastalıkların yetişkinlik döneminden ziyade erken çocukluk dönemlerinden itibaren, aşamalı şekilde geliştiği düşünülmüştür. Scheeringa ve arkadaşları (2003) çalışmalarında çocuklarda ÖSGB ile komorbiditenin yaygın olduğunu göstermiş olmaları da yapılan çıkarımları destekler niteliktedir. Milot ve arkadaşlarının (2010) çalışması ise ÖSGB'nin diğer psikiyatrik bozuklukların oluşmasına neden olabileceği yönündedir.

Çocukların bu alt evrede ruh içi gelişimleri de oldukça kritiktir. Kendilik sınırlarını oluşturan çocuklar aynı zamanda cinsiyet kimliklerini de pekiştirir. Yeniden yakınlaşma süreci sayesinde kimlik duygusu, nesne temsilinden ayrı olarak kendilik temsili pekişmeye başlar; annenin sevgi dolu imgesi de benliğin bir parçası olarak içselleştirilir. Böylece kendinden emin iyi bir kimlik geliştirilebilmiş olur (Mahler vd., 2003). Arthur'un film boyunca izlenen kendinden emin olmayan ve yer yer çocuksu davranışlar sergileyen bir birey olmasından, iyi bir benlik duygusu geliştiremediği düşünülerek, yeniden yakınlaşma sürecinin bu kısmında yeterli ilerlemeyi gösteremediği sonucuna varılmıştır.

Çalışma özetlenecek olursa; Arthur'un, erken çocukluk döneminde yaşamış olduğu ihmal ve istismar göz önüne alınarak, ÖSGB ve psikotik bozukluk kapsamında Mahler'in ayrışma bireyleşme kuramı çerçevesinde değerlendirilmiştir. Mahler'in kuramında ele alınan ilk 36 aylık dönemdeki anne ve bebek ilişkisine bakılarak, Arthur'un yetişkinlik dönemine dair çıkarımlar yapılmıştır. Narsistik anne örüntüsü gösteren Penny'nin, yeterli ilgi ve sevgi verememesinin sonucunda, Arthur'un hayatındaki birçok seçimin bu durumdan etkilendiği düşünülmektedir. Erken dönemde bakım verenleri tarafından örseleyici durumlara maruz kalarak ÖSGB geliştirdiği düşünülen Arthur'un, çeşitli savunma ve bölme mekanizmalarını kullandığı da göz önünde bulundurulmuştur. Film boyunca Arthur'un mevcut toplumsal sistemdeki adaletsizliklere maruz kalmasının ardından Joker karakterine dönüşerek, sisteme baş kaldırdığı düşünülmüştür. Bu bilgiler ışığında, güldürerek elde edebileceğine inandığı ilgi ve onayı öldürdüğünde bulan Arthur'un, Joker olma süreci incelenmiştir.

Mahler'in kuramı insan yavrusunun psikolojik doğumu için bir mihenk taşı niteliğindedir. Ayrılma-bireyleşme kuramında insanın doğumundan itibaren, birincil bakım vereniyle kurduğu iletişimin hayat boyu kurulacak iletişimlerde de etkili olduğu bilinmektedir. Arthur'un örseleyici yaşantılarının ve bakım vereni ile geliştirdiği ilişkisinin Mahler'in kuramı çerçevesinde değerlendirmenin işlevsel olduğu düşünülmüştür. İleride bu konuyu ele alacak araştırmacıların da ayrılma-bireyleşme kuramından faydalanmaları önerilmektedir. Anne, baba ve çocuk üçgenini değerlendireceklere, ayrışma-bireyleşme kuramı beraberinde Freud, Winnicott ve Bowlby gibi benzer süreçleri inceleyen diğer teorisyenlerin kaynaklarıyla desteklemeleri, spekülatif yorumların önlenmesi amacıyla tavsiye edilmektedir.

Kaynakça

Amerikan Psikiyatri Birliği (2013). *Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı* (5. Baskı, DSM-5), (Çev.: E. Köroğlu). Ankara: Hekimler Yayın Birliği Yayıncılık.

Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş. ve Çimen, S. (2001). *Çocuk Gelişimi*. İstanbul: Ya-pa Yayınları.

Baumeister, R. F., Dale, K. & Sommer, K. L. (1998). "Freudian defense mechanisms and empirical findings in modern social psychology: reaction formation, projection, displacement, undoing, isolation, sublimation, and denial". *Journal of Personality*, 66 (6), 1081-1124. doi:10.1111/1467-6494.00043

Chasnoff, I. J. (1988). "Drug use in pregnancy: parameters of risk". *Pediatric Clinics of North America*, 35 (6), 1403-1412. doi:10.1016/s0031-3955(16)36591-9

Clark, A. J. (1991). "The identification and modification of defense mechanisms in counseling". *Journal of Counseling & Development*, 69 (3), 231-236. doi:10.1002/j.15566676.1991.tb01494.x

Cramer, P. & Carter, T. (1978). "The relationship between sexual identification and the use of defense mechanisms". *Journal of Personality Assessment*, 42 (1), 63-73. doi:10.1207/s15327752jpa4201_9

De Young, A. C., Kenardy, J. A., & Cobham, V. E. (2011). "Trauma in Early Childhood: A Neglected Population". *Clinical Child and Family Psychology Review*, 14 (3), 231-250. doi:10.1007/s10567-011-0094-3

Demas, A. & Tillot, D. (2020). "Pathological laughing and psychotic disorder: the medical evaluation of the Joker". *Acta Neurologica Belgica*. doi:10.1007/s13760-020-01332-3

Erickson, E. H. (1964). "Inner and outer space: Reflections on Womanhood". R. J. Lifton (Ed), *The woman in America*. Boston: Beacon Pres, 1-26

Erkek, F. (2017). "Kahkaha toplumdan yana: Henri Bergson'un gülme yorumu". *Dört Öge*, (11), 1-16.

Fraiberg, S. (1969). "Libidinal object constancy and mental representation". *The Psychoanalytic Study of the Child*, 24 (1), 9-47. doi:10.1080/00797308.1969.11822685

Freud, S. (1921). "Group Psychology and the Analysis of the Ego". *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*,

Volume XVIII (1920-1922): Beyond the Pleasure Principle, Group Psychology and Other Works, 65-144.

Freud, S. (1924). "The dissolution of the Oedipus complex". The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Volume XIX (1923-1925): The Ego and the Id and Other Works, 172-179.

Strachey, J. (1953). The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Volume VII (1901-1905): A Case of Hysteria, Three Essays on Sexuality and Other Works. The Hogarth Press and the Institute of Psychoanalysis, London.

Gaensbauer, T. J., & Siegel, C. H. (1995). "Therapeutic approaches to posttraumatic stress disorder in infants and toddlers". *Infant Mental Health Journal*, 16 (4), 292-305. doi:10.1002/10970355(199524)16:4<292::aid-imhj2280160405>3.0.co;2-3

Geniş, Bahadır, & Hocaoğlu, Çiçek (2019). "Psychiatric aspect of traumatic brain injury (tur)." *Journal of Clinical Psychiatry* 22 (4), 472-486.

Greenacrem, P. (1958). "Early physical determinants in the development of the sense of identity". *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 6 (4), 612-627. doi:10.1177/000306515800600402

Gürçay, E. (2008). *Ergenlerde Madde Bağımlılığı ile Yakınlarından Ayrılma Sorunları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Hartmann, H. (1952). "The Mutual Influences in the Development of Ego and Id". *The Psychoanalytic Study of the Child*, 7 (1), 9-30. doi:10.1080/00797308.1952.1182314

Kayaalp, L. (2008). Ergenlikte kimlik ifadesi olarak şiddet. İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri, Adolesan Sağlığı-II, Sempozyum Dizisi, 63, 33-39.

Köroğlu, E. ve Bayraktar, P. (2007). *Kişilik bozuklukları*. Ankara: HYB Yayıncılık.

Kramer, S. & Akhtar, S. (1988). "The developmental context of internalized preoedipal object relations". *The Psychoanalytic Quarterly*, 57 (4), 547-576. doi:10.1080/21674086.1988.11927221

Laplanche, J. & Pontalis, J. B. (1973). *The language of psycho-analysis* (Trans.: D. Nicholson-Smith). New York: Norton.

Mahler, M. S. (1958). "On two crucial phases of integration of the sense of identity: separation-individuation and bisexual identity". J. Am. Psychoanal. Assoc., 6, 136-139.

Mahler, M. S. (1971). "A study of separation-individuation process and its possible application to borderline phenomena in the psychoanalytic situation". The Psychoanalytic Study of the Child, 26 (1), 403-424. doi:10.1080/00797308.1971.11822279

Mahler, M. S. (1972). "Rapprochement subphase of the separation individuation process". The Psychoanalytic Quarterly, 41 (4), 487-506. doi:10.1080/21674086.1972.11926608

Mahler, M. S. (1981). "Aggression in the service of separation-individuation: case study of a mother-daughter relationship". The Psychoanalytic Quarterly, 50 (4), 625-638. doi:10.1080/21674086.1981.11926975

Mahler, M. S., Pine, F. & Bergman, A. (1975). *The psychological birth of the human infant: Symbiosis and individuation*. New York: Basic Books

Mahler, S. M. & Mcdevitt, J. F. (1989). The separation-individuation process and identity formation. S. Greenspan, & G. Pollock (Eds), *The course of life*. Madison, CT: International University Press, 19-36

Mahler, M. S., Pine, F. & Bergman, A. (2003). *İnsan yavrusunun psikolojik doğumu* (Çev.: Ali Nahit Babaoğlu). İstanbul: Metis Yayınları.

McKenzie, D. C., Clement, D. B. & Taunton, J. E. (1985). "Running shoes, orthotics, and injuries". Sports Medicine, 2 (5), 334-347. doi:10.2165/00007256-198502050-00003

McWilliams, N. (2011). *Psychoanalytic Diagnosis Understanding Personality Structure in the Clinical Process*. New York, London: The Guilford Press.

Milot, T., E'thier, L. S., St-Laurent, D., & Provost, M. A. (2010). "The role of trauma symptoms in the development of behavioral problems in maltreated preschoolers". Child Abuse and Neglect, 34 (4), 225-234. doi:10.1016/j.chiabu.2009.07.006

Morreall, J. (1997). *Gülmeyi Ciddiye Almak* (1. Baskı, Çev.: Kubilay Aysevener-Şenay Soyer) İstanbul: İris Yayıncılık.

Pynoos, R. S., Steinberg, A. M., Layne, C. M., Briggs, E. C., Ostrowski, S. A., & Fairbank, J. A. (2009). "DSM-V PTSD diagnostic criteria for children and adolescents: A developmental perspective and recommendations". Journal of Traumatic Stress, 22 (5), 391-398. doi:10.1002/jts.20450

Rose, G. J. (1964). "Creative Imagination in Terms of Ego 'Core' and Boundaries". *International Journal of Psycho-Analysis*, 45, 75-84.

Rose, G. J. (1966). "Body Ego and Reality". *International Journal of Psycho - Analysis*, 47, 502-509

Rubinfine, D. L. (1961). "Perception, Reality Testing, and Symbolism". *The Psychoanalytic Study of the Child*, 16 (1), 73-89. doi:10.1080/00797308.1961.1182320

Sarısoy, G. (2016). "Winnicott'ın gerçek benlik ve sahte benlik kavramlarının bir vaka ve terapi ilişkisi bağlamında incelenmesi". *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 3 (1), 1-15. doi: 10.31682/ayna.470631

Sauvé, W. M. (2016). "Recognizing and treating pseudobulbar affect". *CNS Spectrums*, 21 (S1), 34-44. doi:10.1017/s1092852916000791

Scheeringa, M. S., Zeanah, C. H., Myers, L., & Putnam, F. W. (2003). "New findings on alternative criteria for PTSD in preschool children". *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 42 (5), 561-570. doi:10.1097/01.chi.0000046822.95464.14

Şentürk, R. (2016). *Gülme Teorileri* (1. Baskı). İstanbul: Küre Yayınları.

Shabad, P. (1987). "Fixation and the road not taken". *Psychoanalytic Psychology*, 4 (3), 187-205. doi:10.1037/h0079135

Tyson, P. (1996). "Object relations, affect management, and psychic structure formation. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 51 (1), 172-189. doi:10.1080/00797308.1996.11822426

Varese, F., Barkus, E. & Bentall, R. P. (2012). "Dissociation mediates the relationship between childhood trauma and hallucination-proneness". *Psychological Medicine*, 42 (05), 1025-1036. doi:10.1017/s0033291711001826

Yeşilyaprak, B. (2017). *Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretim*. Ankara: Pegem A Yayınları.

Yüksel, E. G. (2006). *Üniversite öğrencilerinin ayrılma bireyleşme özellikleri ve etkileyen etmenler* (Uzmanlık Tezi). Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi, Manisa.

Winnicott, D. W. (1953). "Transitional Objects and Transitional Phenomena: A Study of the First Not-Me Possession". *International Journal of Psycho-Analysis*, 34, 89-97.